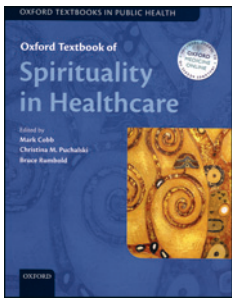

Lærebok om åndelighet i helsetjenesten

Mark Cobb, Christina M. Puchalski,
Bruce Rumbold, red.

Oxford textbook of spirituality in healthcare
501 s, tab, ill. Oxford: Oxford University Press,
2012. Pris GBP 125
ISBN 978-0-19-957139-0

Et stort antall bidragsytere har skrevet 64 kapitler som er samlet under seks hovedoverskrifter: *Historisk oversikt og religiøse tradisjoner, Begreper, Praksis, Forskning, Politikk og utdanning og Utfordringer.*

Denne omfattende teksten dokumenterer at temaet har hatt sterkt økende aktualitet og relevans i den engelskspråklige verden. I Norge er det en gryende interesse for temaet, men i dag tror jeg boken vil være mest aktuell for palliativ omsorg og for sykehusprester og ansatte med tilknytning til diakonal omsorg. Boken kan også tjene som inspirasjonskilde for alle som er interessert i åndelige aspekter av medisin og helsefag. Den inneholder også interessante kapitler for akademisk ansatte som er engasjert i studieplanutvikling og forsøk på å integrere den medisinske teknikken med en helhetlig, humanistisk og etisk forståelse i utviklingen av profesjonalitet i helsevesenet.

Først er det en oversikt over hvordan helsetjenesten og dens idealer historisk har hatt en trosmessig og religiøs forankring. Sekularismen er i denne sammenheng ingen entydig tendens, men har ulik gjennomslagskraft i moderne samfunn og eksisterer sammen med en sterk «nyåndelig» trend i hele den vestlige verden. Disse utviklingstrekkene behandles også i avslutningskapitlene med kloke tanker om åndelighetens og religiøsitetens relevans i og utenfor helsetjenesten i dag og i fremtiden.

I denne første delen blir ulike religiøse og trosmessige retninger og praksiser belyst med søkelyset rettet mot helsemessige implikasjoner. Det er en kunnskapsbase for behandlere som ønsker å drive praksis som er personlig og kulturelt sensitiv. Det er også en viktig og reflekterende tekst som impliserer at livets religiøse og åndelige dimensjon er et felles menneskelig anliggende.

Jeg har med spesiell interesse lest kapitlet om humanisme som åndelig trosretning. Det er spesielt å merke seg at forfatteren av dette kapitlet ikke føyer seg inn i rekken av religionsfiendtlige akademikere av typen Dawkins og Hitchens. I dette kapitlet argumenterer forfatteren for en ydmyk humanistisk posisjon, hvor det som aldri kan avdekkes gjennom vitenskap, holdes frem som et livsmysterium som kaller på ærefrykt og dyp åndelig respekt.

Sekularismen er intet entydig fenomen i moderne samfunn. I et eget kapittel får vi god innsikt i de ulike tankemessige, historiske og nasjonale særtrekkene ved denne epoken.

Innholdet i den andre delen er en oversikt over viktige begreper som har relevans for åndelighetsforståelsen i medisin og helse- og sosialfag. Leseren får her en grundig innføring i begreper som personlighet, tro, meningsdannelse, håp og andre allmennmenneskelige fenomener. For meg synes det klart at med et slikt perspektiv vil åndelighet være et kjerneelement i en allmenreligiøs opplevelse som ingen tro eller ideologi har monopol på.

Textene speiler innsiktsfullt de motsetningene som oppstår hvis vi håndterer de sekulære aspektene av behandling fullstendig isolert

fra de åndelige. Det er ikke åpenbart at vi er tjent med å overlate sistnevnte til prester og åndelige ledere. Sannsynligvis er det mer tjenlig om vi kan klare å lære opp alle behandlere til å bli åndelig og trosmessig sensitive og kompetente som samtalepartnere.

Avslutningskapitlet i denne delen inneholder en interessant sosiologisk og religionshistorisk analyse av sekularisme og nyåndelighet i de moderne samfunnene. Åndeligheten er ikke forsvunnet med vitenskapens fremvekst i det sekulære samfunnet. Den har antatt nye former og uttrykk som er viktig å erkjenne for å forstå vår samtid.

Forskning om åndelighet og troens betydning for helse og menneskelig velferd er håndtert med ti kapitler med dels overlappende innhold. Forskningen vanskeliggjøres av at begrepene er uklare og vanskelige å kategorisere, av metodiske vanskeligheter og mangler og endelig av tematiske avgrensninger, som har ført til at forskningsfeltet har begrenset sin relevans og aktualitet i akademi og samfunn. På meg virker teksten her balansert og saklig med et vell av relevante referanser. Vi blir oppmerksomme på at spiritualitet kan være en viktig menneskelig ressurs, men i visse former kan den føre til undergraving av selvbestemmelse og velferd.

I den femte delen behandles toneangivende tendenser, diverganser og konflikter med tanke på å anerkjenne åndelighet som et relevant aspekt i den allmenne helsetjenesten og i utdanningen av helsetjenestepersonell. Association of American Medical Colleges og andre toneangivende aktører legger stadig mer vekt på å utvikle profesjonalisme hos studenter. Studentene må behandles som hele mennesker og moralske aktører. Sensitivitet overfor åndelige aspekter ved livet synes viktig dersom fremtidig helsepersonell skal være i stand til å yte personsentrert omsorg.

De siste tre kapitlene omhandler fremtidsvisjoner både i helsetjenesten, i utdanningssamfunnet og i samfunnet generelt. Her er kunnskap om tro, åndelighet og sekularisme og hvordan disse aspektene ved livet utvikler seg parallelt, men også forskjellig i ulike land, basert på historiske forskjeller.

Denne boken blir ikke allemannseie i norsk helsevesen. Den vil være aktuell for alle med interesse for å forstå sekularisme og (ny)åndelighet. Videre vil den også være en kilde til inspirasjon og kunnskap for forskere som ønsker å arbeide med dette feltet, og for helsetjenesteplanleggere som ønsker å utvikle verdighet og personsentrert omsorg i sine tjenester.

Eivind Meland

Olsvik legesenter
og
Universitetet i Bergen